7/4488 -4-
504

T.C.
DEVLET BAKANLIĞI

SAYI :B.02.0.010/ 031-811 ...12.../2001
KONU:

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ: **a)** TBMM Başkanlığı Genel Sekreterliğinin 15.06.2001 gün ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/4488-10867/25401 sayılı yazısı.
b) Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğünün 19.06.2001 gün ve B.02.0.KKG.0.12/106-532-4/2951 sayılı yazısı.

Rize Milletvekili Mehmet BEKAROĞLU'nun Sayın Başbakana tevcih ettiği Sayın Başbakanında kendileri adına tarafımdan cevaplandırılmasını istediği yazılı soru önergesi incelenmiş olup; soru önergesine verilen cevaplar yazımız ekinde gönderilmektedir.

Bilgilerinize arz ederim.

Mustafa YILMAZ
Devlet Bakanı

EK:1

7/4488 -5-

505

T.C.
BAŞBAKANLIK
KÖY HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı : B021KHZ0650004/451.5183 28-[illegible]
Konu : Soru Önergesi

BAKANLIK MAKAMINA

İLGİ: Bakanlığımıza ait 20.6.2001 tarih ve 031-756 sayılı yazı.

İlgi yazı ile Genel Müdürlüğümüze intikal ettirilen Rize Milletvekili Sn. Mehmet BEKAROĞLU'nun Sayın Başbakan'a tevcih ettiği ve kendileri adına Makamlarınızca cevaplandırılması istenilen yazılı soru önergesi incelenmiş, gerekli koordinasyon sağlanarak aşağıda yer alan hususlar saptanmıştır;

Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde 15 yıllık sürede yaşanan terör sonucunda başta güvenlik olmak üzere çeşitli nedenlerle yaşadıkları köyleri terk etmek zorunda kalan köylüler, terör olaylarının kontrol altına alınmaya başlandığı 1997 yılından itibaren yoğun olarak terk ettikleri köylere dönmek talebinde bulunmaya başlamışlardır. Bu talepler üzerine;

27.1.1998 tarih ve 0730-1/98 MGSB (06B) sayılı Başbakanlık Genelgesi ile köye dönüş uygulamalarının esasları belirlenmiş olup, bu proje için aşağıdaki ilkeler doğrultusunda çalışmalar başlatılmıştır.

- Geri dönüş isteğe bağlı olacaktır.
- Yerleşim yerlerinin toplulaştırılması prensibine uygun hareket edilecek köy altı yerleşim yerlerinin iskana açılmasına izin verilmeyecektir.
- İskana açılacak yerleşim birimlerinin seçiminde ek güvenlik önlemi gerekmeyenlere öncelik verilecektir.
- Yeniden iskana açılacak yerleşim birimleri güvenlik veya başka nedenlerde dolayı göçe açık bulunmayacaktır.
- Ek güvenlik önlemleri ile iskana açılabilecek yerleşim birimlerinde bu birimlerin açıkta olan sakinlerine öncelik verilecektir.
- Bütün bu çalışmalar sırasında ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınma çabalarına devam edilecektir.
- Köylerini terk eden vatandaşlara kent merkezlerinde, konut ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik "Kendin Evini Yapana Yardım" dahil her türlü destek sağlanacaktır.

Gerek Genel Müdürlüğümüze gerekse GAP Bölge Kalkınma İdaresine de ulaşan bu talepler İçişleri Bakanlığının Koordinasyonu ve Genelge esasları doğrultusunda değerlendirmeye alınmıştır. Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve GAP İdaresi tarafından da sürdürülen bu çalışmalara destek verilmesi istenilmiş uygulamalar da bu yönde yürütülmüştür.

1998 yılında Bingöl ilinde 8 köy (Yedisu ilçesinden Koşan-Karapolat-Karaoluk Genç ilçesinden Şehittepe, Kığı ilçesinden Demirkanat-Yukarı Serinyer-Ölmez ve Merkez ilçesinden Alıncık köyleri) programa alınarak Kendi Evini Yapana Yardım Metodu yöntemiyle uygulamasına geçilmiş ancak bu yöntem ailelerce benimsenmediğinden uygulama imkanı bulunamamıştır.

Eskişehir Yolu 10.Km. Lodumlu-ANKARA Tlf:0 312 287 33 60/ 287 81 00 Faks:0 312 287 80 98/ 287 90 97
E-Mail : topraksu @khgm URL : http/www.khgm.gov.tr

7/4488 -6-
506

T.C.
BAŞBAKANLIK
KÖY HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

1999 yılında ise bu projenin Başbakanlıkça karşılıksız Devlet Yatırımı şeklinde olması kararlaştırılmış ve ayrılan 1 trilyon TL.lık ödenek ile İçişleri Bakanlığınca öncelikli olarak bildirilen ekli listede 1. Aşamalı 6 İlin, 10 İlçenin, 12 Köyünden toplam 1017 aile programa alınarak çalışmalara başlanılmıştır. Böylece, Bitlis, Muş,Tunceli ve Hakkari illerinde 9 köyün etüdü tamamlanmış ve anılan iller için ayrılan ödeneklerin tamamı yıl içinde İl Özel İdarelerine gönderilmiştir. Diğer köylerde güvenlik sorunlarının devam etmesi, ailelere ulaşılamaması,(Adreslerinin tespit edilememesi) kullanılabilecek uygun arazi (yerleşim yeri ile tarım arazisi) bulunamaması ve ailelerin önerilen(bulunan) yeni yerleşim yerlerine değil eski yerlerine dönmeyi(yerleşmeyi) tercih etmeleri gibi olumsuz nedenlerden dolayı etütlerin yapılması gerçekleşememiştir.

Yapılan çalışmalarla Hakkari ilin'den iki köy inşaat safhasına getirilmiş olup, ihalesi Hakkari Valiliğince yapılmıştır. İnşaatları devam etmekte olan bu köylerden Çukurca-Üzümlü Köyünün 125 konutundan 90 tanesi, Yüksekova-İkiyaka köyünün 204 konutundan da 133 tanesinin su basmanı seviyesine kadar yapımı tamamlanmıştır.

1999 yılında Başbakanlık talimatı, Yüksek Planlama Kurulu ve Bakanlar Kurulu kararı ile GAP Bölge Kalkınma İdaresi'nin Yatırım Programı'na " Köye Dönüş ve Rehabilitasyon" projesi ile " Köye Dönüş ve Rehabilitasyon Alt bölge Gelişme Planı" adı altında iki ayrı proje ilave edilmiştir. Bölgede ekonomik canlılığın yaratılması ve bölgenin gelişmiş tarım toplumuna geçişini sağlayacak en uygun sosyo-ekonomik bir proje olan ve GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığınca yürütülen "Alt Bölge Gelişme Planı Hazırlama Projesi"nin ihalesi yapılmış olup, şu anda 12 ilde seçilen 12 örnek köyde çalışmalar devam etmektedir. 12 ilin 5 adedi GAP Bölgesi dahilindedir.

Proje ile; terör nedeniyle yaşadıkları yerleri terk etmek durumunda kalan nüfustan ve kendi istekleri ile güvenliği sağlanan köylerine geri dönmek eğiliminde olan nüfusun planlı bir biçimde geri dönüşlerinin sağlanması ve geri dönülen alanlarda sürdürülebilir yaşam koşullarının oluşturulmasının sağlanmasını amaçlamaktadır.

2001 yılı programımızda ise Bingöl'den 4, Diyarbakır'dan 2, Siirt'ten 15, Van'dan 7, Bitlis'ten 4, Hakkari'den 9, Muş'dan 10 ve Kars'tan da 1 olmak üzere toplam 52 köy Etüt-Proje olarak yer almıştır. Gerek bu köylerde gerekse Valilikler ve GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığınca belirlenen diğer köylerde değişik aşamalarda olmak üzere (etüt-proje ve uygulama aşaması) çalışmalar devam etmektedir.

2001 yılında ödenekleri İçişleri Bakanlığı bünyesinde yer alan "Köye Dönüş ve Rehabilitasyon Projesinin" uygulanması Valiliklerin koordinasyonları ile sürdürülmektedir.

İçişleri Bakanlığınca 2001 yılı yatırım programındaki Köye Dönüş ve Rehabilitasyon Projesinde yer alan Bingöl 'de 536 aile Hakkari'de 686 aile Tunceli'de 234 aile Bitlis'te 237 aile Van'da 194 aile ve Muş'ta 213 aile olmak üzere toplam 2100 aile için ayrılan 3 trilyon 200 milyar TL. den, ilk altı aya tekabül eden 870 milyar TL. harcanmak üzere adı geçen illere gönderilmiştir. Geriye kalan miktar ise serbest bırakma oranları dahilinde illere gönderilecektir. Aynı proje için 2000 yılında ise; Mali yıl başında ayrılan 2 trilyon 804 milyar TL.den serbest bırakılan 2 trilyon 723 milyar TL. söz konusu proje için harcanmak üzere il emrine gönderilmiştir.

Söz konusu projelerden " Köye Dönüş ve Rehabilitasyon" projesi acil uygulama projesi olarak kabul edildiğinden 1999 yılından itibaren uygulamaya başlanmış olup, çalışmalar sürdürülmektedir.

Eskişehir Yolu 10.Km. Lodumlu-ANKARA Tlf:0 312 287 33 60/ 287 81 00 Faks :0 312 287 80 98/ 287 90 97
E-Mail : topraksu @khgm URL : http/www.khgm.gov.tr

7/4488 -7-
507

T.C.
BAŞBAKANLIK
KÖY HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

GAP İdaresi'nin uygulama programında olmak üzere, Köye Dönüş ve Rehabilitasyon için acil uygulama programı kapsamında Diyarbakır ve Şırnak'ta yerinde inceleme yapılmış ve proje ile ilgili tüm kuruluşların temsilcililerinin katıldığı yerel yetkililerle toplantılar gerçekleştirilmiştir. Görüşmede projenin yeniden yerleşim boyutu ile sınırlı olmayıp kapsamlı bir kırsal kalkınma projesi olduğu ve yerel yetkili ve uzmanlar eliyle uygulanacağı vurgulanmıştır.

Diyarbakır'da gerçekleştirilecek acil uygulama 2 köyde 322 aile olarak yatırım programına dahil edilmiş olup bu köylerde 1999 yılı içinde yapılmış olan çalışmalar ve 2001 yılı itibariyle ulaşılan durum aşağıdadır.

İslamköy'de yeni yerleşim alanı, köylülerin de istekleri doğrultusunda ve çeşitli uzmanların katıldığı bir heyet tarafından köy sınırları içinde belirlenmiştir. Alanın 1/1000 ölçekli halihazır haritaları Valilik desteğinde Köy Hizmetleri Bölge ve Kadastro Müdürlüğü elemanları tarafından yapılmıştır. İmar planı, GAP İdaresi desteğinde Valilik tarafından ihale yoluyla yaptırılmış ve 30 Haziran 2000 tarihinde onanmıştır. Köyde uygulanacak olan konut projeleri Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün tip projelerinden hareketle Diyarbakır Valiliği tarafından geliştirilmiş ve 50 adet konutun kaba inşaatı tamamlanmıştır. Yeni yerleşim yerini ilçe ve il merkezlerine bağlayacak yol yapımı çalışması tamamlanarak ulaşıma açılmış bulunmaktadır. Kulp ilçe merkezine günde iki sefer yapan bir minibüs, köylü ile kasaba arasındaki ilişkiyi sağlamaktadır. Köyde yaklaşık 40 aile eski evlerini onararak ya da yaz için yaptıkları çardaklarda yaşamakta olup, kesintiye uğrayan tarımsal faaliyetler canlandırılmış bulunmaktadır.

Aşağı Beyan'da 9 hanenin eski konutlarını onararak köyde oturmaya başlaması ile dönüş süreci fiilen başlamıştır. Bu köyde en önemli ihtiyaç su ve enerji temini olarak belirlenmiş ve Köy Hizmetleri ekiplerince sondaj yapılarak su temini gerçekleşmiştir. Ayrıca mevcut köy ve bitişiğindeki yeni yerleşim alanının 1/1000 ölçekli halihazır haritası alımı Köy Hizmetleri Bölge ve Kadastro Müdürlüğü elemanları eliyle tamamlanmıştır. İmar planı ise GAP İdaresi desteğinde Valilik tarafından ihale ile yaptırılmış olup 30 Haziran 2000 tarihinde onanmıştır.

Şırnak'ta gerçekleştirilecek acil uygulama ise 2 köyde 187 aile olarak yatırım programına dahil edilmiş bulunmaktadır. Bu köylerde 1999 yılı içinde yapılmış olan çalışmalar ve 2000 yılı Haziran ayı itibariyle ulaşılan durum şöyledir;

Kaymakamçeşme'de herbiri 54 m2.lik 70 adet konutun inşaası Valilik tarafından 1999 yılı içinde başlatılmış ve tamamlanmıştır. Altyapı temini çalışmaları da yine Valilik tarafından gerçekleştirilmekte olup 68 aile köye dönmüştür. Proje kapsamında bu köye yapılacak desteğin daha çok kırsal kalkınma amaçlı destek programlarının uygulanması şeklinde olacağı görülmüş ve köylülerin gelir ve istihdam düzeyinin arttırılarak bitkisel ve hayvansal üretimin geliştirilmesi ile sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması amacıyla GAP İdaresi, Anadolu Kalkınma Vakfı'nın da katkılarını alarak çalışmalara başlamıştır. Bu çerçevede her haneye 1 koç ve 10 koyun olmak üzere 680 koyun ve 68 koç 20 Aralık 1999 tarihinde Şırnak Valiliği, Tarım İl Müdürlüğü, GAP İdaresi uzmanlarından oluşan bir heyet tarafından dağıtılmıştır. Ayrıca, çiftçilere dağıtılan hayvanların 4 aylık yem, 1 yıllık ilaç, aşı ihtiyaçları ve veteriner hizmetleri de proje çerçevesinde karşılanmaktadır. Hayvanların barınacağı ağıllar, köy bitişiğinde uygun görülen alana aileler tarafından yapılmıştır.

Valilik desteği ile oluşturulan yayım ekibince koyunların izlemesi yapılmakta ve raporları GAP İdaresi'ne sunulmaktadır. Projenin sürekli olarak oluşturulan izleme ve değerlendirme sistemi ile takibi GAP İdaresi'nce yapılmakta olup, 2000 yıl sonu itibari ile toplam sürü sayısı 1344'e yükselmiştir.

Eskişehir Yolu 10.Km. Lodumlu-ANKARA Tlf:0 312 287 33 60/ 287 81 00 Faks :0 312 287 80 98/ 287 90 97
E-Mail : topraksu @khgm URL : http/www.khgm.gov.tr

7/4488 -8-
506

T.C.
BAŞBAKANLIK
KÖY HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Şırnak-Başağaç'ta köye dönüş talep eden vatandaşlarla görüşülmüş, kararlı oldukları belirlenmiş ve bu süreçte kendilerinin de gerek akçalı gerekse de işgücü olarak katılımlarının gerekliliği belirtilmiştir. Yeni yerleşim alanı, vatandaşların talepleri doğrultusunda ve çeşitli uzmanlardan oluşan bir heyet tarafından 2000 Şubat ayı içinde gerçekleştiriliş olup, halihazır haritası Valilik tarafından yaptırılmıştır. Yeniden yerleşim için imar planı, GAP İdaresi desteğinde Valilik tarafından yaptırılmıştır. Bu aşamada, BAŞAĞAÇ Köyü, Başbakanlık Makamı'nca Merkez köy uygulaması için pilot alan olarak benimsenmiş ve GAP katkısı olmaksızın hazırlanmış olan bir konut projesi uyarınca 106 konutun inşasına proje dışı kaynaklardan hızla başlanmıştır. Ayrıca, kısmen mevcut tesislerin onarım ve tadilatı ile okul, sağlık tesisi, köy konağı ve cami gibi donatım tesislerinin yapımı ile fiziki altyapı temini çalışmaları da Başbakanlık tarafından proje dışı finansman ile gerçekleştirilmektedir.

GAP İdaresi 2000 yılı yatırımında üçüncü il olarak Batman da programa dahil edilmiş olup, 2 köyde (Gercüş ilçesine bağlı Sargın ve Sason ilçesine bağlı Aydınlık köylerinde) 250 ailenin köye dönüş ve rehabilitasyon için acil uygulama başlatılmıştır.

Diğer taraftan 1999 ve 2000 yılı için ayrılmış olan ödenekler, proje kapsamında yapılacak çalışmalara etkinlik kazandırmak amacıyla ve hazırlanan eylem programı uyarınca harcanmak üzere Haziran ayında Diyarbakır, Şırnak ve Batman Valiliklerine aktarılmıştır.

Köye dönüş yapmak isteyen vatandaşlar bulunduğu ilin valiliklerine müracaat etmektedirler. Valilik tarafından müracaat, güvenlik ve diğer sosyal şartlar itibariyle detaylı bir şekilde incelenmekte gerekirse yerleşim yerleri değiştirilmek her türlü alt yapı hizmetleri ikmal edilmek suretiyle vatandaşların yerleşmesine izin verilmektedir.

Yukarıdaki açıklamalardan da görüldüğü gibi eski yerleşim yerlerinin güvenlik açısından uygun olması halinde vatandaşların eski konutlarının imar ve ihyası cihetine gidilmektedir. Ayrıca köyüne dönüş yapan vatandaşların üretken duruma gelmesi için çeşitli destekler verilmektedir. (hayvancılık, arıcılık ve bunlarla ilgili sağlık hizmetleri gibi)

Köye dönüş yapmak isteyen vatandaşlara herhangi bir engel söz konusu değildir. Konu valiliklerin takibindedir. Valiliklerin takibinde olan, valiliklerce uygun görülen uygulamalara güvenlik güçlerince zorluk çıkarılması mümkün değildir. Böyle bir tesbitte yoktur.

Köy korucuları da güvenliğin bir parçası olması nedeniyle valiliklerin kontrolundadırlar. Onlar tarafından da vatandaşlara bir eziyet yapılması söz konusu değildir. Bu tip olaylar tesbit edildiğinde valiliklerin bilgilendirilmesi halinde gerekli işlem yapılacaktır.

Köye dönüş projesine valiliklerin koordinasyonunda bütün kamu kuruluşlarınca destek verilmektedir. Bu projenin başarıya ulaştırılması yerlerini terk ettikleri için zor durumda olan vatandaşlarımızın huzura kavuşturulması tekrar üretken hale gelmesi ülke olarak hepimizin görevi olduğu kanaatindeyiz.

Arz ederim.

Mustafa Mirbey ERTUĞRUL
Genel Müdür V.

Eki: 2 Ad. Tablo

Eskişehir Yolu 10.Km. Lodumlu-ANKARA Tlf:0 312 287 33 60/ 287 81 00 Faks :0 312 287 80 98/ 287 90 97
E-Mail : topraksu @khgm URL : http/www.khgm.gov.tr

KÖYE DÖNÜŞ VE REHABİLİTASYON PROJELERİ UYGULAMALARI

İLİN ADI	KÖYE DÖNÜŞ (ACİL UYGULAMA) PROJESİ	İLÇE-KÖY	KÖYE DÖNÜŞ PRJ. İLE DÖNEN AİLE	ETÜT PROJE PROGRAMI	UYGULAMA		ALTYAPI HİZMETLERİ	DİĞER HİZMETLER
					Onarım (Adet)	Konut İnşaatı (Adet)		
DİYARBAKIR	2 köy 322 Aile	İSLAMKÖY		2	40 +	50 (Kaba inş.bitmiş)	Yeni Yerleşim Alanı İmar Planı Yol Yapımı (İlçe-Merkez)	Tarımsal Faaliyet Uluşım için minübüs
		AŞAĞI BEYAN	9		9 +		Sondaj-Su Temini Yeni Yerleşim Alanı İmar Planı	
ŞIRNAK	2 köy 187 Aile	KAYMAKAM ÇEŞME	68			70 (54 m^2) İnş.Tamamı	Yol-Su, Elektrik, Kanalizasyon gibi) Ağıllar köylülerce yapılacaktır.	Her aileye 1 koç-10 koyun Toplam 680 koyun-68 koç. Bunların gıda ve veteriner hizmetleri 1 yıl temin edilecek. Toplam 1344 sürü oluştu.
		BAŞAĞAÇ			Mevcut tesis ile onarımı	106 (İnşaata Başlanmış)	Yeni Yerleşim Alanı İmar Planı	Okul-Köy Konağı-Cami-Sağlık Tesisiyapımı proje dışı finansman, Fiziki altyapı tesisleri
BATMAN	2 köy 250 Aile	GERCÜŞ/ SARGUN						
		SASON/ AYDINCIK						
BİNGÖL	536			4				
HAKKARİ	686	ÇUKURCA/ ÜZÜMLÜ		9		125 (90 ad.su basman)		
		YÜKSEKOVA/ İKİYAKA				204 (133 ad. su basman)		
TUNCELİ	234							
BİTLİS	237			4				
VAN	194			7				
MUŞ	213			10				
SİİRT				15				
KARS				1				

7/4488 389 -9.

7/4488 -10-

S10

KÖYE DÖNÜŞ VE REHABİLİTASYON PROJESİ KAPSAMINDA 1999 YILI PROĞRAMINA ALINACAK KÖYLER
(I. AŞAMA)

İLİ :	İLÇESİ :	KÖYÜ :	HANE SAY :	DÜŞÜNCELER
BİTLİS	Mutki	Gümüşkanat	63	
BİTLİS	Mutki	Yumrumeşe	32	
MUŞ	Merkez	Ulukaya	100	
MUŞ	Korkut	Demirci(Doğular)	36	
BİNGÖL	Solhan	Elmasırdı(10 Mezra)	59	
BİNGÖL	Adaklı	Osmanuşağı	38	
HAKKARİ	Çukurca	Üzümlü	100	
HAKKARİ	Merkez	Ördekli	250	
TUNCELİ	Nazimiye	Dallıbahçe	158	
TUNCELİ	Nazimiye	Dereova	76	
VAN	Çatak	Sırmalı(3 Mezra)	85	
VAN	Gürpınar	Oğuldamı(2 Mezra)	20	
TOPLAM	**10 İLÇE**	**12 KÖY**	**1017 HANE**	

7/4488 -11-
511

T.C.
BAŞBAKANLIK
GAP BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI

BİLGİ NOTU

(22.06.2001)

(Devlet Bakanı Sayın Mustafa YILMAZ)

Konu: Rize Milletvekili Mehmet Bekaroğlu'nun soru önergesi hakkında

Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde 15 yıllık sürede yaşanan terör sonucu yaşadıkları köyleri terk etmek zorunda kalan köylüler, terör olaylarının kontrol altına alınmaya başlandığı 1997 yılından itibaren yoğun olarak terk ettikleri köylere dönmek talebinde bulunmaya başlamışlardır.

İdaremize de ulaşan bu talepler, İdaremiz tarafından değerlendirilerek örnek uygulama çalışmaları başlatılmıştır. Bu süreçte 1998 yılı Ocak ayında Başbakanlık genelgesi ile köye dönüş uygulamalarının esasları belirlenmiş ve çalışmaların koordinasyonundan İçişleri Bakanlığı sorumlu tutulurken GAP İdaresi tarafından sürdürülen uygulamalara destek verilmesi istenmiştir.

1999 yılında Başbakanlık talimatı, Yüksek Planlama Kurulu ve Bakanlar Kurulu kararı ile GAP Bölge Kalkınma İdaresi'nin Yatırım Programı'na "Köye Dönüş ve Rehabilitasyon" projesi ile "Köye Dönüş ve Rehabilitasyon Alt Bölge Gelişme Planı" adı altında iki ayrı proje ilave edilmiştir.

Söz konusu projelerden "Köye Dönüş ve Rehabilitasyon" projesi acil uygulama projesi olarak kabul edildiğinden İdaremiz tarafından 1999 yılından itibaren uygulamaya başlanmıştır.

GAP İdaresi'nin uygulama programında olmak üzere, Köye Dönüş ve Rehabilitasyon için acil uygulama programı kapsamında Diyarbakır ve Şırnak'ta yerinde inceleme yapılmış ve proje ile ilgili tüm kuruluşların temsilcilerinin katıldığı yerel yetkililerle toplantılar gerçekleştirilmiştir. Görüşmede projenin yeniden yerleşim boyutu ile sınırlı olmayıp kapsamlı bir kırsal kalkınma projesi olduğu ve yerel yetkili ve uzmanlar eliyle uygulanacağı vurgulanmıştır.

- ❖ Diyarbakır'da gerçekleştirilecek acil uygulama 2 köyde 322 aile olarak yatırım programına dahil edilmiş olup bu köylerde 1999 yılı içinde yapılmış olan çalışmalar ve 2001 yılı itibariyle ulaşılan durum aşağıdadır;

- İslamköy'de yeni yerleşim alanı, köylülerin de istekleri doğrultusunda ve çeşitli uzmanların katıldığı bir heyet tarafından köy sınırları içinde belirlenmiştir. Alanın 1/1000 ölçekli halihazır haritaları Valilik desteğinde Köy Hizmetleri Bölge ve Kadastro

Müdürlüğü elemanları tarafından yapılmıştır. İmar planı, GAP İdaresi desteğinde Valilik tarafından ihale yoluyla yaptırılmış ve 30 Haziran 2000 tarihinde onanmıştır. Köyde uygulanacak olan konut projeleri Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün tip projelerinden hareketle Diyarbakır Valiliği tarafından geliştirilmiş ve 50 adet konutun kaba insaatı tamamlanmıştır. Yerinde yapılan ilk inceleme üzerine hazırlanan eylem planının Diyarbalır Valiliği tarafından ilgili kamu kuruluşlarına talimat olarak dağıtılması üzerine köyü ilçe ve il merkezlerine bağlayacak yol yapımı çalışması tamamlanarak ulaşıma açılmış bulunmaktadır. Kulp ilçe merkezine günde iki sefer yapan bir minibüs, köylü ile kasaba arasındaki ilişkiyi sağlamaktadır. Köyde yaklaşık 40 aile eski evlerini onararak ya da yaz için yaptıkları çardaklarda yaşamakta olup, kesintiye uğrayan tarımsal faaliyetler canlandırılmış bulunmaktadır.

- Aşağı Beyan'da 9 hanenin eski konutlarını onararak köyde oturmaya başlaması ile, dönüş süreci fiilen başlamıştır. Bu köyde en önemli ihtiyaç su ve enerji temini olarak belirlenmiş ve Köy Hizmetleri ekiplerince sondaj yapılarak su temini gerçekleşmiştir. Ayrıca mevcut köy ve bitişiğindeki yeni yerleşim alanının 1/1000 ölçekli halihazır haritası alımı Köy Hizmetleri Bölge ve Kadastro Müdürlüğü elemanları eliyle tamamlanmıştır. İmar planı ise GAP İdaresi desteğinde Valilik tarafından ihale ile yaptırılmış olup 30 Haziran 2000 tarihinde onanmıştır.

❖ Şırnak'ta gerçekleştirilecek acil uygulama ise 2 köyde 187 aile olarak yatırım programına dahil edilmiş bulunmaktadır. Bu köylerde 1999 yılı içinde yapılmış olan çalışmalar ve 2000 yılı Haziran ayı itibariyle ulaşılan durum şöyledir;

- Kaymakamçeşme'de herbiri 54 m²'lik 70 adet konutun inşası Valilik tarafından 1999 yılı içinde başlatılmış ve tamamlanmıştır. Altyapı temini çalışmaları da yine Valilik tarafından gerçekleştirilmekte olup 68 aile köye dönmüştür. Proje kapsamında bu köye yapılacak desteğin daha çok kırsal kalkınma amaçlı destek programlarının uygulanması şeklinde olacağı görülmüş ve köylülerin gelir ve istihdam düzeyinin arttırılarak bitkisel ve hayvansal üretimin geliştirilmesi ile sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması amacıyla GAP İdaresi, Anadolu Kalkınma Vakfı'nın da katkılarını alarak çalışmalara başlamıştır. Bu çerçevede her haneye 1 koç ve 10 koyun olmak üzere 680 koyun ve 68 koç 20 Aralık 1999 tarihinde Şırnak Valiliği, Tarım İl Müdürlüğü, GAP İdaresi uzmanlarından oluşan bir heyet tarafından dağıtılmıştır. Ayrıca, çiftçilere dağıtılan hayvanların 4 aylık yem, 1 yıllık ilaç, aşı ihtiyaçları ve veteriner hizmetleri de proje çerçevesinde karşılanmaktadır. Hayvanların barınacağı ağıllar, köy bitişiğinde uygun görülen alana aileler tarafından yapılmıştır.

  Valilik desteği ile oluşturulan yayım ekibince koyunların izlemesi yapılmakta ve raporları GAP İdaresi'ne sunmaktadır. Projenin sürekli olarak oluşturulan izleme ve değerlendirme sistemi ile takibi GAP İdaresi'nce yapılmakta olup, 2000 yıl sonu itibarı ile toplam sürü sayısı 1 344''e yükselmiştir.

- Şırnak - Başağaç'ta köye dönüş talep eden vatandaşlarla görüşülmüş, kararlı oldukları belirlenmiş ve bu süreçte kendilerinin de gerek akçalı gerekse de işgücü olarak katılımlarının gerekliliği belirtilmiştir. Yeni yerleşim alanı, vatandaşların talepleri doğrultusunda ve çeşitli uzmanlardan oluşan bir heyet tarafından 2000 Şubat ayı içinde gerçekleştirilmiş olup, halihazır haritası Valilik tarafından yaptırılmıştır. Yeniden yerleşim

için imar planı, GAP İdaresi desteğinde Valilik tarafından yaptırılmıştır. Bu aşamada, BAŞAAĞAÇ Köyü, Başbakanlık Makamı'nca Merkez Köy uygulaması için pilot alan olarak benimsenmiş ve GAP katkısı olmaksızın hazırlanmış olan bir konut projesi uyarınca 106 konutun inşasına proje dışı kaynaklardan hızla başlanmıştır. Ayrıca, kısmen mevcut tesislerin onarım ve tadilatı ile okul, sağlık tesisi, köy konağı ve cami gibi donatım tesislerinin yapımı ile fiziki altyapı temini çalışmaları da Başbakanlık tarafından proje dışı finansman ile gerçekleştirilmektedir.

GAP İdaresi 2000 yılı yatırımında üçüncü il olarak Batman da programa dahil edilmiş olup, 2 köyde (Gercüş ilçesine bağlı Sargın ve Sason ilçesine bağlı Aydınlık köylerinde) 250 ailenin köye dönüş ve rehabilitasyon için acil uygulama başlatılmıştır.

Diğer taraftan 1999 ve 2000 yılı için ayrılmış olan ödenekler, proje kapsamında yapılacak çalışmalara etkinlik kazandırmak amacıyla ve hazırlanan eylem programı uyarınca harcanmak üzere Haziran ayında Diyarbakır, Şırnak ve Batman Valiliklerine aktarılmıştır.

GAP Bölge Kalkınma İdaresi'nin sorumluluğu altında yürütülmekte olan diğer projede "Köye Dönüş ve Rehabilitasyon Alt Bölge Gelişme Planı"dır. Söz konusu proje İdaremizin Türk Sosyal Bilimler Derneği ile yaptığı bir sözleşme ile danışmanlık hizmetleri çerçevesinde yürütülmektedir.

Proje ile; terör nedeniyle yaşadıkları yerleri terk etmek durumunda kalan nüfustan ve kendi istekleri ile güvenliği sağlanan köylerine geri dönmek eğiliminde olan nüfusun planlı bir biçimde geri dönüşlerinin sağlanması ve geri dönülen alanlarda sürdürülebilir yaşam koşullarının oluşturulmasının sağlanmasını amaçlamaktadır.

Proje bu sürecin sağlıklı ve etkin bir biçimde gerçekleştirilebilmesi, uygulamalarda çeşitli kuruluşlar arasında eş güdümün sağlanmasına temel oluşturulması amacı ile yeniden yerleşim, altyapı, sosyal donatı ve arazi kullanım kararlarının alındığı Alt-Bölge Gelişme Planı ve Uygulama Programının hazırlanmasına yöneliktir.

Proje kapsamında bir bölümü OHAL ve mücavir iller olmak üzere toplam 12 il (Batman, Bingöl, Bitlis, Diyarbakır, Elazığ, Hakkari, Mardin, Muş, Siirt, Şırnak, Tunceli ve Van) bulunmaktadır. Bu illerden 5'i GAP Bölgesindedir. (Batman, Diyarbakır, Mardin, Siirt ve Şırnak)

Her iki proje GAP-BKİ'nin 2001 yılı Yatırım Programı DKH-Kırsal Alan Planlaması sektörü programındadır. Yatırım Programına göre "Köye Dönüş ve Rehabilitasyon Alt Bölge Gelişme Planı Hazırlama" projesi 2001 yılında "Köye Dönüş ve Rehabilitasyon Projesi" ise 2002 yılında tamamlanması öngörülmektedir.

Ayrıca yukarıda değinilen konuların dışında GAP İdaresince, GAP Bölgesi dışında kalan ve aşağıda verilen uygulamalara teknik destekler sağlamıştır.

- Başbakanlık Makamının 18.09.2000 tarih ve B.02.MÜS.015/373 sayılı yazısı ile Van İli, Özalp İlçesi, Dorutay ve yöresi köylerde uygulanması programlanan Köykent Projesinden bahisle katkı yapacak kurumlar arasında GAP Bölge Kalkınma İdaresi de yeralmıştır.

Proje kapsamında mevcut sosyo-ekonomik yapının değerlendirilmesi ve entegre kırsal kalkınma programlarının geliştirilmesi amacıyla Başkanlığımız uzmanlarından oluşan bir heyet 24 Eylül-07 Ekim 2000 tarihlerinde proje alanında inceleme gezisi ve anket uygulama çalışmalarını gerçekleştirmiştir.

Yapılan bu çalışmalar sonucunda hazırlanan, proje alanının fiziksel, sosyal, ekonomik, konut ve altyapı durumlarının ortaya konduğu proje yaklaşımı ve önerilerin yer aldığı rapor ilgili makamlara sunulmuştur.

- Başbakanlık'da 26.04.2001 tarihinde Muş-Yaygın ve Yöresi Köyleri Köykent Projesi toplantısında yapılmış olan görevlendirme neticesinde GAP Bölge Kalkınma İdaresi de yer almıştır. Proje kapsamında mevcut sosyo-ekonomik yapının değerlendirilmesi ve entegre kırsal kalkınma programlarının geliştirilmesi amacıyla İdaremiz Merkez ve Bölge Müdürlüğü Uzmanlarımız 25.06.2001 tarihinde yaklaşık bir hafta sürecek inceleme gezisi ve alan çalışması yapmak için Muş'a gitmişlerdir.